

**BO'LAJAK BOSHLANG'ICH TA'LIM O'QITUVCHILARINI ZAMONAVIY
TEKNOLOGIYALAR ASOSIDA BILIM OLISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH****Yorqinoy Hamidjonovna Qipchaqova**

Fardu, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasida o'qituvchisi

Zamonaviy maktabning pedagoglarga qo'yadigan talablari oliy kasbiy pedagogik ta'lim vazifalarini tubdan qayta korib chiqishni talab qiladi. Yuqori ilmiy va uslubiy potensialga ega bo'lgan o'qituvchini shakllantirish vazifasi eng muhim vazifalardan biri sifatida qo'yildi: endi uning kasbiy tayyorgarligini psixologik, pedagogik jihatdan va uslubiy bilim va ko'nikmalar to'planishi bilan bog'lashning o'zi yetarli emas. Zamonaviy maktab nafaqat metodik tavsiyalarni yaxshi biladigan va ulardan qanday foydalanishni biladigan mutaxassisni, balki uning faoliyatini amalga oshirishda tez o'zgarib turadigan sharoitlarga oqilona javob bera oladigan, mavjud ta'lim holatiga munosib baho bera oladigan va o'quvchilarni o'qitish va o'qitish bilan bog'liq ko'plab amaliy muammolarni hal qila oladigan mutaxassisni talab qiladi. Oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak o'qituvchining an'anaviy tayyorgarligi, birinchi navbatda, psixologik, pedagogik va fan-uslubiy bilim va ko'nikmalarni to'plash bilan bog'liq. Oliy va kasb-hunar ta'limi pedagogik o'quv yurtining o'quv rejasida ilmiy tadqiqot usullarini faol kiritilishiga, o'quv fanlarining uslubiy tarkibiy qismini kuchaytirishga, talabalarni ilmiy ishlarga jalb qilishga, so'nggi yillarda olib borilgan psixologik-pedagogik tadqiqotlar ma'lumotlariga ko'ra, umuman olganda, kasbiy faoliyatni amalga oshirishga tayyorlik kompetensiyalariga ega bo'lishi kerak. Oliy o'quv yurtida mutaxassis o'qituvchi tayyorlash muammolarini aytib o'tilgan va boshqa tadqiqotlarda o'qituvchining shaxsi uning kasbiy faoliyati jarayonida shakllantirilganligi, uning rivojlanishi pedagogik institutlarda o'qish davrida boshlanadi. Ular o'qituvchilarni tayyorlashga qo'yiladigan talablarni amalga oshirishning turli xil usullarini taklif qiladilar, ular asosan o'qituvchilar tayyorlashning amaliy yo'nalishini mustahkamlash yo'llarini izlash bilan bog'liq. Ta'lim tizimiga kompetentlikka asoslangan yondashuvni kiritish zaruriyati ta'lim paradigmasidagi doimiy o'zgarishlarga bog'liq. Barkamollikka asoslangan bunday kompetentlik yondashuv "ta'limning amaliy yo'naltirilganligini, uning fan-kasbiy tomonini kuchaytiradi, tajriba, bilimlarni amalda ro'yobga chiqarish, muammolarni hal qilish qobiliyati- ni rivojlantiradi. Ta'limga kompetentlikka asoslangan yondashuv 60-70-yillarda amalga oshirila boshlandi. XX asr: kompetensiya tushunchasi paydo bo'ldi va kompetensiya va kompetentlik tushunchalarini farqlash zarurati kelib chiqdi. Keyinchalik (1970-1990) bu tushunchalar boshqaruv kadrlarini tayyorlash nazariyasi va amaliyotida keng tarqaldi. Keyin kompetentlik ma'lum bir shaxs yoki uning harakatlarining xarakteristikasi sifatida aniqlandi, ya'ni kompetentlik "kasbga muvofiqlik darajasining individual belgisi, shaxsning muayyan mehnat funksiyalarini bajarish, mustaqil va mas'uliyatli harakat qilish qobiliyati va qobiliyatiga ega ekanligi". Ushbu yondashuv doirasida kasb-hunar ta'limining asosiy maqsadi mehnat bozorida raqobatdosh, malakali, o'z kasbini yaxshi biladigan va tegishli faoliyat sohalariga yo'naltirilgan, doimiy kasbiy o'sishga, ijtimoiy va kasbiy harakatchanlikka tayyor malakali mutaxassisni tayyorlashdan iborat. V.A. Bolotov ta'limdagi kompetensiyaga asoslangan yondashishni shaxsning o'quv predmetlari va o'quv vaziyatlaridan tashqarida samarali harakat qilish qobiliyatining umumiy sharti deb biladi. Kompetentlikka asoslangan yondashuv bilimlarning amaliyligi foydasiga xotirani, ko'nikmani rivojlantirishni o'z ichiga oladi (ma'lumotga ega bo'lish – bu uni amaliy faoliyatda maqsadga muvofiq ishlatish qobiliyati). Bundan tashqari, kompetensiyaga asoslangan yondashuv ta'lim natijalariga qaratiladi, bu o'rganilgan ma'lumotlarning miqdori emas, balki odamning turli muammoli vaziyatlarda harakat qilish

qobiliyati, uning malakasi “mutaxassisning muayyan faoliyat bilan shug‘ullanishga tayyorligi” sifatida izohlanadi. Amaliyotda kompetensiyaga asoslangan yondashuv, birinchidan, talabalarning kasbiy tayyorgarligi samaradorligini baholashga qaratilgan bo‘lib, unga muvofiq kasbiy faoliyatga tayyor bo‘lish mezonlari kompetensiya va uning tamoyillari shakllanadi, ikkinchidan, natijalarni kafolatlash usuli sifatida qaraladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Qipchaqova Yo., & Soxibova F. (2022). МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALARNI JISMONIY TARBIYALASH MUAMMOLARI. Мироя наука, (3 (60)), 18-21.
2. Qipchaqova, Y. H. (2022). МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALARNI TARBIYALASHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI. Research Focus, 1(2), 340-347.
3. Qipchaqova, Y. (2022). МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALARNI TARBIYALASH SOHASIDAGI XORIJ МАКТАБГАЧА ТА’ЛИМ TASHKILOTLARI TAJRIBALARI. Science and innovation, 1(B8), 106-111
4. Kipchakova, Y. (2021). METHODOLOGICAL AND DIDACTIC ASPECTS OF INFORMATION AND INTELLECTUAL CULTURE IN THE EDUCATION OF A DEVELOPED GENERATION. Экономика и социум, (6-1), 156-159.
5. Kipchakova, Y. X., & Kodirova, G. A. (2020). INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN MODERN EDUCATION. Теория и практика современной науки, (5), 29-31.
6. KIPCHAKOVA, Y., ABDUXAMIDOVA, M., & RAXMONALIYEVA, (2021)M. THE IMPACT OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN IMPROVING STUDENT KNOWLEDGE. СТУДЕНЧЕСКИЙ ВЕСТНИК Учредители: Общество с ограниченной ответственностью "Интернаука", 37-38.
7. Қипчақова, Ё., Махмудова, М., & Умарова, З. (2021). МАКТАБГАЧА ЁШДАГИ БОЛАЛАР МЕХНАТИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТИ. Студенческий вестник, (22-7), 9-10.
8. Қипчақова, Ё., Соибжонова, Ш., & Абдуқаюмова, С. (2021). МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИДА СОҒЛОМ ТУРМУШ ТАРЗИНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ АҲАМИЯТИ. Студенческий вестник, (22-7), 11-12
9. Kipchakova Yorkinoy, (2023) PERSONAL DEVELOPMENT OF A FUTURE TEACHER AS AN INTEGRAL PART OF PROFESSIONAL TRAINING Web of Scientist: International Scientific Research Journal (WoS) April 2023. (181-187)
10. Yorqinoy Qipchaqova , Kasimova Muxlisa Hamdamovna (2023/4/14) PEDAGOGIK MAHORAT VA UNING O‘QITUVCHI FAOLIYATIDA TUTGAN O‘RNI IQRO.jurnali (477-484)
11. Y.H. Qipchaqova (2023/4/14) Bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy faolligini rivojlantish. IQRO jurnali (485-493)
12. Y. Qipchaqova U.Xalilova, I. Mirzaolimova (2022/1/20) Bo‘lajak o‘qituvchilarning integrativ faoliyatning loyihali komponenti “Ilm-zakovatimiz – senga, ona-Vatan!” mavzusidagi Respublika onlayn ilmiy-amaliy anjumani materillari 3-tom (116-b)

13. Qipchaqova Yorqinoy. (2023). BOSHLANG'ICH TA'LIMDA CHET TILLARINI O'QITISHGA O'ZARO TA'SIR ETISH OMILLARI. *Ta'lim Innovatsiyasi Va Integratsiyasi*, 11(10), 3–5.
14. Kipchakova Yorkinoy (2023). ISSUES OF INTERACTION WITH LANGUAGE TEACHING IN PRIMARY EDUCATION. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 10(12), 780–782
15. Hamidjonovna, Y. Q. (2023). SHAXS RIVOJLANISH JARAYONI, TARBIYASI VA UNING IJTIMOIYLASHUVI. *Научный Фокус*, 1(2), 475-480.
16. Kipchakova Yorkinoy. (2023). SOME PROBLEMS OF PREPARING PRIMARY CLASS TEACHERS FOR INNOVATIVE ACTIVITY. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 10(12), 777–779. Retrieved from <https://www.eijmr.org/index.php/eijmr/article/view/841>
17. Kipchakova, Y. (2021). Methodological And Didactic Aspects Of Information And Intellectual Culture In The Education Of A Developed Generation. *Экономика и социум*, (6-1), 156-159.
18. Qipchaqova Yorqinoy Hamidjanovna Kasimova Muxlisa Xamdamovna. (2023). FACTORS TO IMPROVE THE PEDAGOGICAL SKILLS AND PROFESSIONAL CULTURE OF THE EDUCATOR. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 10(10), 35–38. Retrieved from <https://www.eijmr.org/index.php/eijmr/article/view/320>
19. QIPCHOQOVA Yorqinoy, MADRAHIMOVA Mohiraxon Imomaliyevna (2023) MAKTABGACHA TA'LIMDA STEAM TA'LIM TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH ZARURIYATI «Педагогик ва психологик тадқиқотлар» (6-11)
20. Yo.H.Qipchaqova (2022) Maktabgacha yoshdagi bolalarni zamonaviy yondashuv asosida tarbiyalash. *Xorazm Ma'mun Akademiyasi* 11/3 2022.(143-145)
21. Qipchaqova Yorqinoy (2023-yil 10-noyabr) *BOSHLANG'ICH TA'LIMDA TIL O'QITISHGA O'ZARO TA'SIR ETISH MASALALARI “TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK YONDASHUVLAR” RESPUBLIKA-ILMIY-AMALIY ANJUMAN MATERIALLARI* (25-28)
22. Qipchaqova Yorqinoy (2023-yil 10-noyabr) *BOSHLANG'ICH SINF O'QITUVCHILARNI INNOVATION FAOLIYATGA TAYYORLASHNING AYRIM MUAMMOLARI “TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK YONDASHUVLAR” RESPUBLIKA-ILMIY-AMALIY ANJUMAN MATERIALLARI* (42 -44)
23. Qipchaqova Yorqinoy Hamidjanovna, Ergasheva Maftuna Davlatjon qizi. (2023). ISSUES OF TEACHER SKILLS IN THE DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL IDEAS. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 10(09), (129–133). Retrieved from <https://www.eijmr.org/index.php/eijmr/article/view/185>
24. Y.H. Kipchakova. (2023). PREPARATION FOR PROFESSIONAL ACTIVITY BY DEVELOPING INNOVATIVE ACTIVITY OF FUTURE TEACHERS. *International Journal of Advanced Research in Education, Technology and Management*, 2(3), 243–262. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7745915>